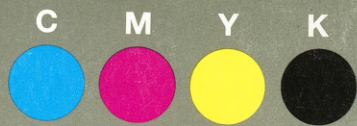

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

4633

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA STRATEGII

Ppłk dypl. inż. Jerzy RAKOWSKI

WŁAŚCIWOŚCI WSPÓŁCZEŚNIE PROWADZONYCH WOJEN LOKALNYCH

2

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

~~5/885~~

~~05-001150-002-0~~

64185

WARSZAWA

1984

4633

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA STRATEGII

Ppłk dypl. inż. Jerzy RAKOWSKI

**WŁAŚCIWOŚCI WSPÓŁCZEŚNIE PROWADZONYCH
WOJEN LOKALNYCH**

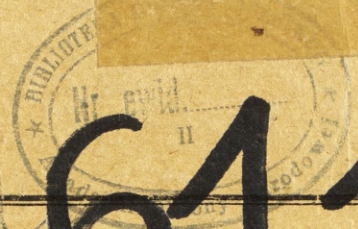
2

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

~~641885~~

05-001150-002-0

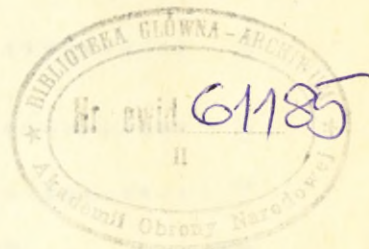
641885

WARSZAWA

1984

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA STRATEGII

Ppłk dypl.inż. Jerzy RAKOWSKI

"WŁAŚCIWOŚCI WSPÓŁCZESNIE PROWADZONYCH WOJEN
LOKALNYCH"

~~2~~

SPIS TREŚCI

	Str.
WSTĘP	3
1. Właściwości wojen lokalnych	5
2. Właściwości użycia wojsk lądowych	7
3. Właściwości użycia wojsk powietrzno-dasantowych	17
4. Właściwości użycia lotnictwa	26
5. Właściwości walki radioelektronicznej	37
6. ZAKOŃCZENIE	43
7. BIBLIOGRAFIA	45

WSTĘP

Każda miniona wojna wnosi pewne doświadczenia do skarbnicy wiedzy o wojnie i wojsku. Są to doświadczenia bardzo wszechstronne, obejmujące wszystkie dziedziny związane z przygotowaniem i prowadzeniem wojny. Nas szczególnie interesuje militarna strona wojny w zakresie przygotowania i prowadzenia walki zbrojnej w skali strategicznej, operacyjnej i taktycznej. Weryfikacja rozwiązań w tym obszarze w okresie pokoju jest z przyczyn oczywistych niemożliwa. Można weryfikować jedynie pewne wybrane elementy tych teorii w drodze eksperymentu ćwiczebnego lub symulacyjnego. Podstawowym empirycznym źródłem są więc współcześnie prowadzone wojny lokalne.

W pracy przedstawione zostaną ważniejsze właściwości wybranych wojen lokalnych. Ze względu na ich przebieg, użycie wojsk i ich ważność wzięto pod uwagę wojnę koreańską, wietnamską i wojny na Bliskim Wschodzie.

Przedstawiając powyższe wojny ograniczono się przede wszystkim do niektórych wybranych właściwości walki zbrojnej. Właściwości te zostały przedstawione w sposobie użycia i działania wojsk oraz prowadzenia walki radioelektronicznej.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym przedstawiono w sposób ogólny właściwości wybuchuⁱ charakter wojen lokalnych. W następnych rozdziałach kolejno przedstawiono właściwości użycia wojsk lądowych, powietrzno-desantowych, lotnictwa oraz prowadzoną walkę radioelektroniczną w wojnach lokalnych.

Obszerny materiał dotyczący wojen lokalnych zmusza do wybrania niektórych problemów. Nie zajmuje się dokładną analizą każdej wojny. Wynika to ze względu na bardzo obszerną tematykę problemu i ograniczone możliwości autorskie.

W pracy autor korzystał z wydawnictw MON, TWWO, WAP oraz wydawnictw Akademii Sztabu Generalnego WP. Szczególnie dużą pomocą okazały się prace płk. dr Antoniego WOLNEGO.

Każda wojna lokalna jest wnikliwie analizowana przez specjalistów wojskowych całego świata. Każda ostatnia wojna lokalna, w której wykorzystuje się najnowsze uzbrojenie wnosi najwięcej do rozwoju myśli wojskowej. Szczególnie cenne doświadczenia z wojen lokalnych są sprawdzane i weryfikowane podczas ćwiczeń z wojskami.

Praca niniejsza stanowi próbę uogólnienia tych doświadczeń i płynących stąd wniosków które sformułowano na przykładach trzech, najbardziej z punktu widzenia militarnego istotnych wojnach, poprzez pryzmat udziału w nich podstawowych rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Doświadczenia te mogą być wykorzystane zarówno w procesie szkolenia wojsk i sztabów jak też uwzględniane przy podejmowaniu decyzji co do ich wyposażenia i zorganizowania.

1. WŁASCIWOSCI WOJEN LOKALNYCH.

Każda wojna lokalna wynikała z określonych przesłanek polityczno-ekonomicznych. Można stwierdzić, że były one kontynuacją polityki państwa /państw/ przy użyciu przemocy. Ich lokalny charakter wynikał z ograniczonych celów politycznych. Wojny te były prowadzone środkami konwencjonalnymi. Istnieje niebezpieczeństwo, że kolejna wojna lokalna może przekształcić się w wojnę o zasięgu światowym.

Rozpatrując uprzednio wskazane wojny lokalne można stwierdzić, że rejony ich prowadzenia koncentrowały się w najbardziej newralgicznych pod względem strategicznym punktach kuli ziemskiej. Są to rejony w których państwa imperialistyczne w wypadku uzyskania wpływów mogłyby tworzyć bazy wypadowe przeciwko ZSRR. Przykładem tego może być dążenie Stanów Zjednoczonych do osiągnięcia wpływów w Azji Południowo-Wschodniej i na Bliskim Wschodzie. Osiągnięcie wpływów w Azji Południowo-Wschodniej stwarza możliwość oddziaływania na terytorium ZSRR od południa i wschodu oraz możliwość kontrolowania rejonu Pacyfiku. Bliski Wschód leżący na styku trzech kontynentów Europy, Azji i Afryki ma specjalne znaczenie w ekspansjonistycznych planach imperializmu. Wiadomo, że panując politycznie, ekonomicznie i militarnie na Bliskim Wschodzie, posiada się bazę wypadową do rozwijania ofensywy politycznej, ekonomicznej, a w razie potrzeby i militarnej w głąb Azji lub Afryki, a także można neutralizować lub atakować od południa Europę. Bliski Wschód oprócz znaczenia politycznego przedstawia sobą wielkie znaczenie ekonomiczne. Na obszarze tym znajduje się ponad 70% światowych zasobów ropy naftowej^{1/}.

Wojny lokalne to wojny o różnym charakterze. Z jednej strony ograniczone, w których agresor nie wykorzystuje całego swojego poten-

1/ Edward Wójcik: "Geneza i polityczno-militarne aspekty blisko-wschodniego konfliktu izraelsko-arabskiego". TWWO, Warszawa 1974 r., s.6.

cjażu militarnego /Stany Zjednoczone/, ale i wojny, gdzie walczące strony angażują do przygotowania i prowadzenia wojny cały swój potencjał militarny i gospodarczy /Izrael, ZRA/. W zależności którą wojnę rozpatrujemy, możemy stwierdzić, że one prowadzone jako wojny koalicyjne /państwa arabskie/, na wyczerpanie /Irak, Iran/, krótkotrwałe /Izraelsko-arabskie/, długotrwałe /koreańska, wietnamska/, prowadzone środkami konwencjonalnymi, regularne i partyzanckie, nieprzewidywalne, manewrowe i pozycyjne. Charakter każdej z wojen lokalnych zależy od wielu czynników polityczno-społecznych, ekonomicznych i militarnych. Państwa które posiadają dobrze przygotowane siły zbrojne ale małe terytorium /Izrael/ dąży każdorazowo do prowadzenia wojny nieograniczonej, manewrowej, błyskawicznej. Wojny w której w bardzo krótkim czasie może zrealizować swoje plany zaborcze. Państwa uzależnione w dostawach ^{broni} i sprzętu wojskowego, nie posiadające dobrze rozbudowanych sił zbrojnych prowadzą wojny pozycyjne, na wyczerpanie /Irak, Iran/. Właściwością wojen lokalnych jest to, że większość państw które są w nich zaangażowane są uzależnione pod względem sprzętu wojskowego i broni od wysoko rozwiniętych państw świata.

Każda wojna lokalna jest źródłem doświadczeń w prowadzeniu wojny, użycia wojsk i sprzętu. Doświadczenia te są wykorzystywane zarówno w następnych wojnach lokalnych jak i przez dowództwa sił zbrojnych wszystkich państw świata. Wywiera to wpływ na organizację wojsk, wyposażenia jak i na nową myśl wojskową co do sposobu prowadzenia działań wojennych.

W okresie po II wojny światowej od 1945 roku do 1975 roku miały miejsce 143 wojny /konflikty zbrojne/ lokalne^{2/}.

2/ Lokalnyje wojny istoria i sowremienność. MO ZSRR, Moskwa, 1981 r., s. 295-303.

W wojnach tych szeroko były wykorzystywane wszystkie rodzaje wojsk, wszystkie rodzaje broni. Cechuje je w większości skrytość przygotowania, rozpoczynanie z zaskoczenia, skrytość w koncentracji sił i rozwijania wojsk na wybranych głównych kierunkach uderzenia.

Doświadczenia użycia wojsk i techniki bojowej w wojnach lokalnych są studiowane przez specjalistów wojskowych na całym świecie. Z doświadczeń tych wojen wynikają wnioski, które są uwzględniane do planowania działań wojennych na teatrach wojny, jak również szkoleniu, organizacji użycia i wykorzystania wojsk zarówno w państwach Układu Warszawskiego jak i NATO.

2. WŁAŚCIWOŚCI UŻYCIA WOJSK LĄDOWYCH.

Wojska lądowe w większości wojen lokalnych i konfliktów zbrojnych odgrywały zasadniczą rolę w wykonaniu zadań militarnych. W czasie wykonywania zadań szeroko współdziałały z innymi rodzajami sił zbrojnych.

W użyciu wojsk lądowych na szczególną uwagę zasługuje użycie wojsk pancernych. Warunki terenowe i klimatyczne w jakich były używane wojska pancerne w wojnach lokalnych różniły się od siebie. W Wietnamie i Korei jednostki pancerne działały w górach lub wśród podmokłych dolin pociętych plantacjami pól ryżowych, użycie ich więc było uzależnione od lokalnych dróg. W działaniach przeważały uderzenia czołowe. Oddziały pancerne nacierały w pierwszym rzucie, często w oderwaniu od piechoty, a także spełniały rolę artylerii wspierającej forsowanie licznych rzek.

W pierwszym okresie wojny koreańskiej główna rola w działaniach bojowych przypadała piechocie. Pogląd, że ^wterenie górzystym o niewielkich podmokłych dolinach użycie czołgów jest niemożliwe szczególnie

reprezentowany był przez amerykańskich doradców wojskowych przy armii południowokoreańskiej. Inny pogląd reprezentowali dowódcy Koreańskiej Armii Ludowej, uważając, że czołgi mogą być użyte w górach jeżeli doliny i wąwozy biegną wzdłuż kierunków natarcia oraz zapewni się im należyte wsparcie lotnicze. Dlatego też KAL posiadała i wykorzystywała w działaniach oddziały /pułki/ czołgów. Wykorzystywano je do przełamania obrony. Często działały jako oddziały wydzielone. Oddziały pancerne KAL były używane do czasu wyposażenia amerykańskich dywizji w dużą ilość środków przeciwpancernych, od których to północnokoreańskie oddziały pancerne zaczęły ponosić duże straty. Spowodowało to, że zostały rozformowane i weszły w skład dywizji piechoty.

W wojnie tej następuje zmiana poglądów amerykańskich na użycie oddziałów pancernych. Faktem tego jest to, że w końcowym etapie wojny Amerykanie w Korei posiadały około 1000 czołgów. Działania jednostek pancernych były prowadzone w ścisłym współdziałaniu z piechotą i lotnictwem.

Działania wojsk amerykańskich i północnokoreańskich w Korei wskazują, że wojska pancerne mogą być użyte w trudnym górzystym terenie. Wojska te mogą być użyte do przełamania obrony, do wykonywania pościgu oraz działać jako oddziały wydzielone. Ich użycie było jednak uzależnione od działań piechoty oraz silnego wsparcia lotniczego.

X) W Wietnamie /w czasie interwencji francuskiej/ w działaniach na lądzie decydująca rola przypadła piechocie. Rola jej wynikała przede wszystkim z warunków terenowych i sposobu prowadzenia wojny. Ze strony Francuzów była to taktyka wojny pozycyjnej, a ze strony Wietnamu manewrowej, elastycznej. Cechą charakterystyczną było to, że do każdej operacji obydwie strony prowadziły bardzo długie przygotowania. Na użycie wojsk lądowych rzutowało uzbrojenie i wyposażenie walczą -

cych wojsk oraz sposób prowadzenia wojny przez Wietnam. Wojska wietnamskie to przeważnie piechota uzbrojona często tylko w lekką broń strzelecką. Wojska te prowadziły wojnę partyzancką przeciwko dobrze uzbrojonym i wyszkolonym oddziałom francuskim. Ta metoda prowadzenia wojny nie pozwalała przeciwnikowi na wykorzystanie całego potencjału militarnego zaangażowanego w wojnę. Prowadzone działania charakteryzowały się brakiem ciągłych frontów, otwartymi skrzydłami, oraz lukami między walczącymi oddziałami. Wojska francuskie całe swoje działania operowały na silnie rozbudowanych, ufortyfikowanych pozycjach. Działania wojsk wietnamskich cechowało umiejętne koncentrowanie sił i środków oraz koordynowanie działań wojsk regularnych z jednostkami terytorialnymi i partyzanckimi^{3/}. W czasie prowadzenia wojny przez Amerykanów w Wietnamie na uwagę zasługuje fakt, że w wojskach lądowych jednostki pancerne wykorzystywane były w sposób zdecentralizowany. Przeważnie wykorzystywano je do rozpoznania, wsparcia walki przeciwpartyzanckiej, okrążenia zgrupowań partyzanckich, atakowania umocnionych obozów, udzielania pomocy oddziałom znajdującym się w niebezpieczeństwie, ochrony obiektów, patrolowania dróg i niszczenia zapór. Właściwości te wynikały przede wszystkim z ukształtowania terenu i taktyki wojny partyzanckiej. Pododdziały pancerne wykonywały swoje zadania na korzyść piechoty w ścisłym współdziałaniu z nią, przy silnym wsparciu lotniczym.

Wiele właściwości użycia wojsk lądowych, a szczególnie wojsk pancernych można prześledzić na przykładzie wojen na Bliskim Wschodzie. Na szczególną uwagę zasługuje druga /1956 rok/, trzecia /1967 rok/ i czwarta /1973 rok/ wojny izraelsko-arabskie. W czasie wojny

3/ Antoni Wolny: Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po II wojnie światowej. Na przykładach konfliktów zbrojnych w Korei /1950-1953/. Na Bliskim Wschodzie /1956, 1973/. W Pakistanie /1965/ i w Wietnamie /1966-1970/. ASG WP, Warszawa 1974 r., s. 14-17.

1956 roku główny ciężar walki spoczywał na wojskach pancernych i zmechanizowanych, w wojnie 1967 roku /po wyeliminowaniu z walki lotnictwa arabskiego/ izraelskie wojska pancerne wykonały uderzenia na wybranych głównych kierunkach niszcząc arabskie wojska lądowe. Natomiast wojna 1973 roku wykazały wielką rolę jaką w wojnie spełnia przeciwlotnicza i przeciwpancerna broń raketowa.

W walkach na Bliskim Wschodzie wielką rolę przypadła wojskom pancernym, co wynikało z ich wielkiej manewrowości i siły uderzeniowej. Nie bez znaczenia pozostawały również warunki terenowe, duże obszary pustynne, brak dostatecznej ilości dróg przyczyniło się do tego, że główną rolę w działaniach przypadła wojskom pancernym. Dlatego też Izrael i kraje arabskie od pierwszego konfliktu dążą do upancernienia swoich wojsk. Od 1948 roku do 1973 ilość pojazdów pancernych w armii Izraela wzrosła 47 krotnie, a w armii egipskiej 25 krotnie^{4/}.

Wojna 1956 roku charakteryzowała się dużą przewagą w siłach i środkach państw dokonujących agresji w stosunku do sił ZRE. Państwa dokonujące agresji liczyły 200 tys. żołnierzy, a Egipt 90 tysięcy.

Stan ilościowy zasadniczego sprzętu wojsk lądowych był na korzyść państw agresorów i średnio przewyższał sprzęt bojowy armii egipskiej około 2-2,5 razy^{5/}.

Już z samego stosunku sił wynika, że plan trójstronnej agresji na Egipt przesądzał przebieg działań na korzyść agresora.

Działania wojenne charakteryzują dwa etapy.

Pierwszy to działania wojsk lądowych Izraela na półwyspie Synajskim a drugi etap to powietrzny i morski desant sił francuskich i angielskich.

Działania wojenne rozpoczynają się uderzeniem izraelskich wojsk lądowych na półwyspie Synajskim, na wojska egipskie, przy silnym

4/ Tamże, s. 33-36.

5/ Tamże, s. 36.

wsparciu lotniczym. Jednak już w trzecim dniu wojny na niektórych kierunkach uderzeń, działania wojsk izraelskich zostają załamane. Siły lądowe Egiptu prowadziły zorganizowane i skuteczne działania odwrotowe, przechodząc częścią sił do obrony, a nawet siłami dywizji pancernych przygotowywano się do wykonania przeciwuderzenia. W tej niekorzystnej dla Izraela sytuacji rozpoczyna się bombardowanie Egiptu przez lotnictwo francusko-brytyjskie.

Dowództwo wojsk arabskich widząc zagrożenie strefy Kanału Sueskiego /główne kierunki działania wojsk izraelskich oraz szykowany desant na Port Said/ wycofuje swoje wojska z Synaju, co pozwoliło izraelskim wojskom lądowym bez trudu opanować Synaj^{6/}. Potwierdziło to znaną tezę, że operacje wojsk lądowych można wykonywać błyskawicznie jeżeli wyeliminuje się z walki lotnictwo strony przeciwnej i uzyska panowanie w powietrzu. Na sukces wojsk lądowych składa się również podjęcie innych operacji /desant morski/ w określonych ważnych rejonach operacyjnych, co zmusza stronę przeciwną do rozproszenia swojego wysiłku.

W agresji 1967 roku Izrael przygotował plan wojny błyskawicznej. Siły zbrojne przeciwnika postanowił rozbić kolejno w różnym czasie. Pierwsze uderzenie wymierzył w ZRA, następnie przeciwko Jordanii, a w ostatniej kolejności przeciwko Syrii.

Działania wojsk pancernych Izraela rozpoczęły się po godzinie od rozpoczęcia operacji mającej na celu wyeliminowanie zwalczalności lotnictwa państw arabskich. Pancerno-zmechanizowane oddziały przy silnym wsparciu lotniczym w ciągu trzech dni walki wyszły na brzeg Kanału Sueskiego. Wojska egipskie bez osłony powietrznej, obezwładniane uderzeniami lotnictwa, dezorganizowane wycofały się za zachodni brzeg Kanału Sueskiego. Po klęsce wojsk ZRA Izrael wykonuje decydujące ude-

6/ Edward Wójcik: Konflikt blisko-wschodni. MON. Warszawa, 1975 r. s. 131-140.

rzenie na Jordanie wychodząc w ciągu dwóch dni na brzeg Jordanu. Następnie uderza na Syrię opanowując w ciągu dwóch dni wzgórze Golan.

W wojnie tej starły się regularne armie lądowe, dysponujące nowoczesną techniką bojową. Siły te jednak różniły się przygotowaniem do działań, wyszkoleniem oraz odmiennymi koncepcjami prowadzenia operacji oraz taktyki działania.

Strategia prowadzenia wojny przez Izrael zakładała rozbicie sił przeciwnika kolejnymi następującymi po sobie błyskawicznymi uderzeniami. Ruchliwość i manewrowość leżały u podstaw działania sił lądowych. W taktyce działania stosowano unikanie frontalnych ataków, długotrwałego przełamania umocnionej obrony, obejścia, wychodzenia na skrzydła, uderzenia od tyłu, szybki manewr wojsk z jednego kierunku /frontu/ na drugi, tworzenie w wybranym miejscu i czasie przewagi oraz potęgowanie siły uderzenia na głównych kierunkach^{7/}.

Armie państw arabskich nie miały dostatecznych umiejętności w prowadzeniu działań ruchowych. W taktyce natarcia eksponowano frontalne ataki na szerokim froncie. Ponadto dowództwa i sztaby wykazały brak w umiejętnościach organizowania i przeprowadzenia manewru odwrotowego. Choć działania wojenne przebiegały w różnym terenie /pustynno-piaszczysty i górzysto skalisty na Synaju, oraz silnie pofalowany i górzysty na froncie jordańskim i syryjskim/, to każdorazowo działania związków pancernych na wszystkich frontach cechowała ruchliwość i manewrowość przy silnym artyleryjsko-lotniczym wsparciu. Natarcia na głównych kierunkach poprzedzone było silnym artyleryjsko-lotniczym przygotowaniem.

Po przełamaniu obrony wojsk arabskich wojska izraelskie natychmiast rozwijały natarcie w przestrzeń operacyjną, pozostawiając niszczenie odciętych i izolowanych sił przeciwnika odwodem. Niektóre

7/. E.Wójcik op.cit. s. 265.

zgrupowania pancerne po przełamaniu obrony egipskiej pokonywały w ciągu doby 90-120 km^{8/}.

Do najczęściej stosowanych form pokonywania obrony przez wojska izraelskie było: obejście, oskrzydlenie i wychodzenie na tyły. Rzadziej stosowano - przełamanie czołowe.

Po pokonaniu przeciwnika na zasadniczych rubieżach obronnych szybko wprowadzono zgrupowania pancerno-zmechanizowane potęgując działania w głębi operacyjnej.

Odwodowe ZT armii arabskiej /przeważnie wojska pancerne/ rozmieszczono w środkowej części półwyspu Synajskiego i przy silnym oddziaływaniu lotnictwa izraelskiego nie można było je wprowadzić na zagrożone kierunki. Lotnicze ataki wyrządzały poważne straty arabskim oddziałom pancernym, pozbawiały je środków materiałowych często przed wprowadzeniem do bitwy.

Cechą charakterystyczną użycia wojsk lądowych były działania nocne. Działania te zaskakiwały wojska arabskie. W czasie działań nocnych używano lotnicze i artyleryjskie środki oświetlające, reflektory naziemne i przeciwlotnicze.

6 X Ostatnia wojny izraelsko-arabska trwająca od 6 do 24 października 1973 roku charakteryzowała się dobrym przygotowaniem sił arabskich do prowadzenia działań bojowych, dużym nasyceniem wojsk nowoczesnym sprzętem raketowym /przeciwpancernym i przeciwlotniczym/ oraz dużymi stratami w broni pancernej. Walki toczyły się na dwóch frontach: synajskim i syryjskim.

Charakterystyczne dla tej wojny było to, że arabskie wojska lądowe sprawnie sforsowały Kanał Sueski, przełamały obronę wojsk izraelskich wlamując się na głębokość 16 km. Sukces wojska arabskie zawdzięczały dobremu przygotowaniu działań bojowych, sprawnemu sfors-

8/ Edward Wójcik op.cit. s. 269.

waniu kanału przez wojska lądowe i przełamaniu obrony izraelskiej. Mimo jednak posiadania inicjatywy wojska egipskie przerwały działania zaczepne w okresie największego powodzenia przechodząc do obrony. Wynikało to z ograniczonego zamiaru działań wojennych ZRA. Pozwoliło to wojskom izraelskim przejść do natarcia na froncie syryjskim. Na - tarcie w kierunku na Damaszek obliczone na błyskawiczny sukces prze - rodziło się jednak w ciężkie walki w których obie strony poniosły duże straty w sile żywej i broni pancernej. Wobec ciężkiej sytuacji na froncie syryjskim dowództwo egipskie decyduje się wykonać zwrot zaczepny wojskami pancernymi. Wojska te jednak ponoszą duże straty od przeciwpancernej broni wojsk izraelskich.

Na uwagę zasługuje bitwa spotkaniowa na półwyspie Synajskim, która przyniosła zwycięstwo wojskom izraelskim, dzięki zastosowaniu przez samoloty myśliwsko-bombowe w atakach na czołgi egipskie samona - prowadzających bomb typu Smart^{9/}.

Wykorzystanie niezabezpieczonych styków między armiami pozwoliło dowództwu izraelskiemu wykonać uderzenie którego celem było sforsowanie kanału Sueskiego i wyjście na tyły wojsk egipskich. Przy współ - udziale wojsk pancernych i desantu powietrznego zostaje opanowany przyczółek na zachodnim brzegu kanału Sueskiego. Z przyczółka tego rozpoczyna się działanie wojsk pancernych na kierunku Suez. Wojska izraelskie podchodzą pod Suez blokując go od zachodu.

Wojna 1973 roku była wojną gdzie zasadniczą rolę odegrała broń raketowa przeciwlotnicza i przeciwpancerna. W ciągu 16 dni działań wojennych walczące strony straciły łącznie 3000 czołgów. Niektórzy teoretycy na zachodzie lansowali teorię o zmierzchu czołgów. Straty w broni pancernej wystąpiły przede wszystkim w wyniku nasycenia wojsk dużą ilością skutecznych środków przeciwpancernych i odpowiednie ich

9/ A. Wolny, op.cit., s. 31.

wykorzystanie w czasie działań bojowych. W wyniku dużego nasycenia wojsk obu walczących stron środkami przeciwpancernymi, wojska pancerne muszą być wspierane w działaniach przez piechotę. W czasie przełamywania obrony ich natarcie musi poprzedzać skuteczny ogień artylerii.

W działaniach bojowych 1973 roku na szczególną uwagę zasługuje masowe użycie środków przeciwlotniczych, przez armię arabską co spowodowało sparaliżowanie działań lotnictwa izraelskiego i umożliwiło działanie wojsk lądowych. Masowe użycie środków obrony powietrznej przez armię arabską ograniczało jednak działanie lotnictwa arabskiego. Piechota wyposażona w środki przeciwlotnicze prowadziła bowiem ogień do wszystkich celów powietrznych. .

W wojnie tej wojska lądowe prowadziły zarówno działania zaczepne jak i obronne. Do zgrupowań uderzeniowych dowództwo izraelskie wykorzystywało głównie wojska pancerne. Uderzenia wojsk izraelskich wykonywane były głównie w styki arabskich oddziałów i związków. W boju spotkaniowym dążyli do wiązania częścią swoich sił wojsk arabskich, a siłami głównymi uderzali w skrzydła. Dowództwo izraelskie wiele uwagi przywiązywało do zwalczania czołgów, szeroko stosując zasadzki i worki ogniowe z pododdziałów czołgów wzmocnionymi pododdziałami PPK.

* Czwarta wojna izraelsko-arabska jeszcze raz wykazała o decydującej roli wojsk lądowych w prowadzeniu wojny. Pokazała również, że wojska izraelskie można pokonywać w walce, a to było wielkim sukcesem wojskowym i moralnym państw arabskich.

Z użycia wojsk lądowych w wojnach lokalnych można wysiągnąć następujące wnioski:

1/ Wojny lokalne potwierdziły, że wojska pancerne stanowią główną siłę uderzeniową wojsk lądowych. Ich działania muszą być wspierane przez lotnictwo. Należy sądzić, że i w przyszłych ewentualnych

wojnach ich rola i znaczenie będzie decydować o prowadzeniu poszczególnych operacji.

2/ W trudnodostępnym terenie użycie wojsk pancernych jest możliwe. Jednak w wypadku posiadania przez przeciwnika dużej ilości środków przeciwpancernych, działania wojsk pancernych muszą być wspierane przez piechotę i artylerię, która będzie w stanie skutecznie zwalczać środki przeciwpancerne przeciwnika.

3/ Istniejący na Zachodzie pogląd po wojnach arabskich o zmierzchu czołgu jest błędny. Czołg pozostanie pełnowartościowym środkiem walki. Należy jednak dążyć do jego modernizacji pod kątem zwiększenia siły uderzeniowej i zdolności samoobrony.

4/ W zwalczaniu czołgów najbardziej skuteczne okazały się PPK. Już obecnie wchodzi masowo do uzbrojenia wojsk lądowych wszystkich armii świata. Prawdopodobnie pozostaną one głównym środkiem zwalczania broni pancernej. Dąży się do ich modernizacji poprzez wprowadzenie najnowszych osiągnięć technicznych służących do ich naprowadzania i kierowania na cel.

5/ Potwierdza się zasada, że sukcesy operacyjno-tyktyczne osiągną te wojska, które działają zdecydowanie, nie szablono, szeroko stosują manewr siłami i środkami, unikają ataków czołowych, dobrze organizują rozpoznanie, dowodzenie i współdziałanie.

6/ Wojna izraelsko-arabska 1967 roku wykazała, że mimo przewagi liczebnej w ludziach i równowagi w technice bojowej po stronie wojsk arabskich, w przeciągu kilku dni wojska arabskie lotnicze i lądowe zostały rozgramione. Na przyczyny klęski wojsk arabskich złożyły się:

- brak dostatecznej politycznej jedności państw arabskich i wynikający z tego faktu brak zdecydowanego i jednoczesnego praktycznego działania wojskowego;

- negatywna rola burżuazji[?] i wynikająca stąd bierność części wyższej kadry wojskowej oraz różny stopień przygotowania zawodowego i zaangażowania politycznego średniej kadry oficerskiej;

- słabe przygotowanie i wyszkolenie wyższej kadry dowódczej, sztabów i wojsk w kierowaniu wojskami i władaniu nowoczesną techniką;

- brak dostatecznej czujności i mała odporność na infiltrację obcego wywiadu;

- niedocenywanie sił izraelskich.

7. Wojska lądowe w wojnach lokalnych odgrywały zasadniczą rolę w wykonaniu zadań militarnych oraz osiągnięciu celów politycznych. Zadania te były wykonywane w ścisłym współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych.

8. Działania bojowe wojsk lądowych były często prowadzone na samodzielnych kierunkach, przy braku ciągłej linii frontu, przy użyciu taktycznych desantów powietrznych i morskich.

9. Wojny lokalne wykazują, że w szkoleniu należy zwracać wielką uwagę na należyte przygotowanie dowództw i sztabów do śmiałych, zdecydowanych i samodzielnych działań bojowych w złożonych warunkach pola walki.

3. WŁAŚCIWOŚCI UŻYCIA WOJSK POWIETRZNODESANTOWYCH.

We współczesnej walce zbrojnej szczególnego znaczenia nabiera problem ruchliwości i szybkości manewru wojsk, a tym samym wykonania uderzeń w określonym miejscu i czasie. Problem ten mogą rozwiązywać wojska, które można szybko przemieszczać w określony rejon działań. Do wojsk takich zaliczamy przede wszystkim wojska powietrznodesantowe. Początki powstania tych wojsk wiążą się z I wojną światową. Największy rozwój wojsk powietrznodesantowych i ich działania następuje w okresie II wojny światowej.

Wojska powietrznodesantowe są rodzajem wojsk lądowych przeznaczonym do prowadzenia rozpoznania i działań bojowych /operacji/ na tyłach nieprzyjaciela po uprzednim wylądowaniu /wysadzeniu/ z powietrznych środków transportu. Głównym zadaniem wojsk powietrznodesantowych są działania na korzyść operacji lądowych, morskich i kombinowanych, zmierzających do opanowania z powietrza ważnych obiektów rozmieszczonych na tyłach nieprzyjaciela, zwłaszcza przepraw, węzłów komunikacyjnych, lotnisk, ośrodków administracyjnych, politycznych, przemysłowych, portów, baz morskich, wysp, a także mające na celu niszczenie stanowisk ogniowych, dezorganizacji systemu dowodzenia i zaopatrywania nieprzyjaciela. Wojska powietrznodesantowe mogą prowadzić działania rozpoznawcze, dywersyjne, zaczepne i obronne - samodzielnie lub we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk w skali taktycznej, operacyjnej i strategicznej. Wysadzanie wojsk powietrznodesantowych może odbywać się przy użyciu spadochronów, śmigłowców lub przez bezpośrednie lądowanie powietrznych środków transportu na uprzednio opanowanych i przygotowanych lądowiskach lub lotniskach. W zależności od sposobów lądowania /wysadzania/ wojsk powietrznodesantowych rozróżnia się desanty spadochronowe, śmigłowcowe i lądujące 10/.

W wojnach lokalnych wojska te przeznaczone były do pierwszego rzutu zgrupowań uderzeniowych i wykorzystywano je we wszystkich formach działań bojowych. Użycie wojsk powietrznodesantowych w wojnach lokalnych wskazuje na duże znaczenie jakie przywiązuje się do ich wykorzystania. Każda następna wojna lokalna powodowała, że ulepszano organizację tych wojsk, jak również zmieniały się poglądy na ich użycie /przede wszystkim sposób desantowania/. W krótkim okresie czasu nastąpiło przeniesienie desantowania z samolotu i spadochronu na śmigłowce. Nastąpiło to już w latach 1950-53 podczas wojny w Korei.

10/ Mała Encyklopedia Wojskowa. t. III, MON, Warszawa, 1971 r., s. 530.

Jednak dopiero wojna wietnamska wprowadza wiele cech charakterystycznych do użycia wojsk powietrznodesantowych. Wynikało to przede wszystkim z wielkiego rozwoju śmigłowców, które zaczęto wykorzystywać jako środek transportowy oraz podstawowy środek wsparcia ogniowego. Doświadczenia wojenne z Korei i Wietnamu w wykorzystaniu śmigłowców przyczyniają się do powstania związków powietrznomanewrowych zwanych kawalerią powietrzną. Związki te w swoim wyposażeniu obok śmigłowców transportowych i rozpoznawczych posiadają śmigłowce wsparcia ogniowego. Kawaleria powietrzna staje się najlepiej przystosowanym oddziałem do walki w trudnych warunkach terenowych i atmosferycznych. Wszędzie tam, gdzie nie można użyć spadochroniarzy przewożonych samolotami transportowymi może być użyta kawaleria powietrzna. Wyposażenie oddziałów kawalerii powietrznej w śmigłowce transportowe, rozpoznawcze i wsparcia ogniowego powoduje ich wielką manewrowość, oraz możliwość samodzielnego działania.

Użycie wojsk powietrznodesantowych w omawianych przeze mnie wojnach lokalnych wynikało ze specyficznych właściwości tych wojen, jak również właściwości terenowych i klimatycznych.

W wojnie koreańskiej desanty powietrzne charakteryzowały się tym, że całość sił i środków wojsk powietrznodesantowych zrzucana była na spadochronach. Desanty powietrzne były wysadzone w sile pułku powietrznodesantowego na kierunku głównego uderzenia armii. Odległość desantowania od nacierających wojsk wynosiła około 50 km. Samodzielne walki pułku powietrznodesantowego trwały około 15-36 godzin. Czas ten limitowany był podejściem OW dywizji piechoty i możliwościami samodzielnego prowadzenia walki przez pułk powietrznodesantowy. Po połączeniu się z siłami głównymi armii pod kierowany był do odwodu armii.

W wojnie tej po raz pierwszy zaczęto używać śmigłowce, ale przeznaczone były przeważnie do wysadzenia desantów taktycznych. Śmigłowce

przede wszystkim stają się uniwersalnym środkiem transportowym.

Wykorzystanie śmigłowców transportowych do przerzutu piechoty na określone odcinki frontu, luzowania wojsk w trudnodostępnych terenach itp., powodowało wielką popularność śmigłowca. Przyczyniło się to do tego, że już na początku lat sześćdziesiątych utworzono związki kawalerii powietrznej.

Wojna wietnamska wnosi wiele doświadczeń do sposobów użycia wojsk powietrznodesantowych. Związki taktyczne kawalerii powietrznej stały się organicznymi związkami korpusów armijnych.

Poglądy na użycie wojsk powietrznodesantowych zmieniły się w zależności od okresu prowadzenia wojny w Wietnamie. W pierwszym okresie w latach 1945-54 /tzw. okres francuski/ poglądy i sposoby użycia tych wojsk były podobne jak poglądy amerykańskie w wojnie w Korei. Okres ten cechowało wyłącznie użycie desantów spadochronowych. Wpływ na to miały doświadczenia z okresu II wojny światowej oraz to, że Francuzi nie posiadali pododdziałów śmigłowców. Właściwością tego okresu było masowe używanie desantów spadochronowych. Siły jakie używano do desantowania wahały się od kompanii do kilku /ośmiu/ batalionów. Masowe użycie desantów wynikało ze specyfiki prowadzenia wojny, ukształtowania i pokrycia terenu. Zadania wykonywane przez desanty były typowe dla nich. Były to przeważnie zadania taktyczno-operacyjne na korzyść wojsk lądowych.

Czas trwania samodzielnych działań bojowych żołnierzy desantów powietrznych wynosił przeciętnie od 1 do 9 dni, a w przypadku obrony twierdzy Dien Bien Phu aż 56 dni. Możliwe to było dzięki należycie zorganizowanemu wsparciu lotniczemu oraz sprawnemu dowozowi zaopatrzenia drogą powietrzną. ^{11/}

11/ Antoni Wolny: Węzłowe problemy użycia wojsk powietrznodesantowych i powietrznomanewrowych w wojnach w Korei, Wietnamie oraz na Bliskim Wschodzie. ASG WP, Warszawa 1979r., s. 12.

Drugi okres wojny wietnamskiej to lata 1965-1973 /tzw. amerykański/. W okresie tym rezygnuje się z desantów spadochronowych, wprowadzając desanty śmigłowcowe. Wzrasta też rola samego śmigłowca. Każdej operacji prowadzonej przez wojska amerykańskie towarzyszyły działania śmigłowców. Należy stwierdzić, że dopiero w Wietnamie śmigłowiec stał się środkiem uniwersalnym. Wykorzystywano go zarówno jako środek bojowy i usługowy. Zapewniał wsparcie ogniwe, prowadzenie rozpoznania, transport żołnierzy, dowóz zaopatrzenia, przesunięcie artylerii na nowe stanowiska ogniowe, ewakuację rannych żołnierzy itp. Coraz większe wykorzystanie śmigłowców do desantowania wojsk spowodowało, że w latach sześćdziesiątych całość amerykańskich wojsk lądowych została przeszkolona do działań na śmigłowcach. Każdy batalion piechoty mógł działać jako desant taktyczny. Dla wojsk amerykańskich działających w trudnych warunkach terenowych używanie desantów śmigłowcowych było bardziej korzystne, niż desantów powietrznych. Włązało się to z tym, że do desantów śmigłowcowych zaczęto używać przeszkolone pododdziały wojsk lądowych. Przygotowanie ich do działań jako desanty wymagało krótkiego czasu w porównaniu ze szkoleniem bojowym wojsk powietrznodesantowych. W okresie 1965-1973 r. Amerykanie w Wietnamie wysadzają tylko jeden desant powietrzny przy użyciu spadochronów, a około tysiąca desantów śmigłowcowych. Właściwością desantowania wojsk w amerykańskim okresie wojny wietnamskiej jest to, że śmigłowiec zastępuje spadochron. Główna rola w szybkości działania w określonym miejscu i czasie spada na wojska powietrznodesantowe /kawalerię powietrzną/.

W działaniach na Bliskim Wschodzie użycie wojsk powietrznodesantowych wiązało się ściśle z działaniem wojsk pancernych na lądzie oraz specyficznymi warunkami terenowymi i klimatycznymi. Stosowano zarówno desanty śmigłowcowe jak i spadochronowe. Cechą charakterystyczną było przeprowadzanie operacji desantowych o zmroku lub w nocy. Wysadzanie desantów na kierunkach głównych uderzeń wojsk pancernych w celu opano-

wania ważnych obiektów przyczyniało się do utrzymania wysokiego tempa działań.

Desant spadochronowy wysadzono tylko w czasie wojny 1956r. Był to powiązanie trzech desantów: powietrznego, morskiego i śmigłowcowego.

Działania wojsk lądowych lub desantów morskich często było uzależnione od wyników działań wojsk powietrznodesantowych, stawało się to możliwe wówczas, gdy te ostatnie stwarzały ku temu niezbędne warunki uchwycenie i zabezpieczenie ważnych rejonów lotnisk lub portów.

Przykładem tego może być agresja państw imperialistycznych przeciwko Egiptowi w 1956 roku, której celem było uchwycenie Kanału Sueskiego i odalenie rządów Nassera. Rozpoczęła się ona zmasowanym uderzeniem lotnictwa i wysadzeniem w ślad za nimi desantów powietrznych i morskich,

Anglo-francuskie siły powietrznodesantowe zostały wysadzone na spadochronach bezpośrednio w rejonie Port Said i Port Faud w celu opanowania kluczowych pozycji w północnej części Kanału Sueskiego, zabezpieczenie wysadzenia desantów morskich, wsparcia ich natarcia w głąb terytorium Egiptu i udzielenia pomocy w opanowaniu przez nie Kairu.

Izraelczycy w tym czasie wysadzili dwa desanty powietrzne, jeden dla opanowania przełęczy na kierunku działania głównego zgrupowania wojsk lądowych i drugi dla uchwycenia ^{oL}ważnego odcinka w środkowej części Kanału Sueskiego, w rejonie miasta Tura. Przebieg działań bojowych w okresie od 29 października do 7 listopada wskazuje na to, że zastosowanie desantów powietrznych w wielu wypadkach przesądzało o powodzeniu sił lądowych agresora ^{12/}

W czasie trzeciej wojny izraelsko-arabskiej adaptowano na Bliskim Wschodzie doświadczenia amerykańskie w Wietnamie i realizowano wyłącznie desanty śmigłowcowe. Do desantów przeznaczano pododdziały od kompa-

nił do batalionu. Odległość wysadzenia od wojsk własnych wynosiła od 10 do 200 km. Czas ich samodzielnego działania od 1 godziny do dwóch dni. Planowane użycie brygady powietrznodesantowej do zadań desantowych nie zostało zrealizowane. W całokształcie działań desantów powietrznych Izraela nie zaobserwowano nowych form i taktyki działania^{13/}.

Wysiłek desantów skoncentrowany był przede wszystkim na uchwyceniu lotnisk, taktyczneⁱ ważnych punktów terenowych i węzłów komunikacyjnych na kierunku działania głównego zgrupowania wojsk lądowych. Wojska desantowane nie tylko wykonywały zadania taktyczne, ale dezorganizowały dowodzenie i siały panikę w armii egipskiej. Niespodziewane pojawienie się desantów powietrznych na tyłach wojsk egipskich w znacznym stopniu decydowało o uchwyceniu przez armię izraelską inicjatywy strategicznej od początku działań wojennych^{14/}.

W czasie czwartej wojny izraelsko-arabskiej wojska izraelskie wysadzały desanty śmigłowe, lecz na małą skalę, przede wszystkim ze względu na nie posiadaneⁱ inicjatywy na polu walki oraz nie posiadanie wywalczonego panowania w powietrzu. W wojnie tej po raz pierwszy państwa arabskie użyły wojska powietrznodesantowe. Ich działania były aktywne przede wszystkim w początkowym okresie wojny, kiedy to państwa arabskie posiadały inicjatywę działań.

Cechą charakterystyczną użycia arabskich wojsk powietrznodesantowych było^{ich} duże nasycenie środkami przeciwpancernymi. Ich działania wsparte uderzeniami eskadr śmigłowców przeciwpancernych Mi-4 uzbrojonymi w PPK powodowało duże straty w czołgach izraelskich. Jednak dowództwo wojsk arabskich popełniało również błędy w użyciu desantów powietrznych. Najważniejszym z nich było, niezapewnienie skutecznej osłony podczas prze-

13/ Edward Wójcik: Konflikt blisko-wschodni. MON, Warszawa 1975 r., s. 295-300.

14/ Przegląd Informacyjny nr 5, ASG WP, Warszawa 1974 r., s. 341.

lotu śmigłowców do rejonów desantowania. Powodowało to duże straty w śmigłowcach.

Arabskie wojska spadochronowe były dobrze wyszkolone i ich działania na korzyść wojsk lądowych przyczyniały się do wykonywania zadań przez te wojska.

Wojska powietrznodesantowe w wojnach lokalnych wykorzystywane były przede wszystkim jako operacyjne i taktyczne desanty powietrzne, przeznaczone do wykonania zadań na tyłach przeciwnika.

Desanty operacyjne /o różnym składzie/ stosowano na szczeblu związku operacyjnego lub taktycznego typu korpusnego w celu stworzenia warunków do prowadzenia działań zaczepnych o wysokim tempie i na dużą odległość. Wykorzystowano je do opanowania ważnych rejonów /obiektów/, wzbraniania podejścia odwodów przeciwnika z głębi lub odejścia jego wojsk z frontu, dla wsparcia działań wojsk dążących do okrążenia i zniszczenia zgrupowań przeciwnika. Użycie desantów w wojnach lokalnych dowodzi, że najlepiej je wykorzystywać na korzyść wojsk lądowych, a moment desantowania wybierać w najbardziej krytycznych dla przeciwnika fazach operacji. Powodzenie desantu zależało od wsparcia lotniczego, a z chwilą podejścia wojsk nacierających od ogniowego wsparcia przez nie. Operacyjne desanty powietrzne stosowano w ścisłym współdziałaniu z lotnictwem.

Taktyczne desanty powietrzne działały bezpośrednio na korzyść nacierających związków taktycznych i wysadzono je głównie w celu opanowania taktycznie ważnych obiektów i rejonów, niszczenia punktów dowodzenia, linii łączności, sprzętu technicznego, punktów zaopatrywania w wodę.

Pododdziały wojsk powietrznodesantowych były również wykorzystywane w charakterze desantów specjalnego przeznaczenia, dla wykonywania zadań rozpoznawczo-dyweryyjnych. Tego rodzaju desantom stawiane zadania rozpoznania ważnych obiektów obronnych i przemysłowych, naprowadzania na nie własnego lotnictwa, samodzielnego ich niszczenia, niszczenia lotnisk, linii łączności i komunikacyjnych, dezorganizacji dowodzenia woj-

skami przeciwnika itp.

Użycie wojsk powietrznodesantowych w wojnach lokalnych wskazuje, że były one wykorzystywane zgodnie z ich przeznaczeniem. Wojny te dowiodły, jak wielkie znaczenie przywiązano do nowego środka desantowania-śmigłowca. Jego masowe wprowadzenie do wojsk pozwoliło zwiększyć ruchliwość wojsk lądowych poprzez włączenie pododdziałów śmigłowców w skład organizacyjny związków taktycznych.

Z użycia wojsk powietrznodesantowych w wojnach lokalnych wynikają następujące wnioski:

1. W przyszłej ewentualnej wojnie będą wykorzystywane desanty powietrzne ze względu na możliwość ich szybkiego przerzutu w określony rejon działań oraz wielką manewrowość.

2. Potwierdza się fakt, że znaczenie użycia desantów powietrznych wzrasta podczas prowadzenia działań bojowych w terenie niedogodnym do działań lądowych.

3. Wprowadzenie do desantowania wojsk nowego środka transportu jakim stał się śmigłowiec, zwiększyło skalę wykorzystania desantów śmigłowcowych. Do desantów tych zaczęto wykorzystywać przeszkolone pododdziały wojsk lądowych. Manewr powietrzny przy użyciu śmigłowców stał się nowym elementem w dziedzinie operacji wojskowych.

4. Doświadczenia w wykorzystaniu śmigłowców do desantowania spowodowały powstanie nowych wojsk powietrznodesantowych. W ostatnich latach spowodowało to wielki rozwój tych wojsk oraz zasad ich użycia. W skład tych wojsk zaczęto wprowadzać pododdziały + wsparcia w postaci śmigłowcowych oddziałów przeciwpancernych. Oprócz tego tworzy się w wojskach NATO na szczeblach korpusów powietrznomanewrowe oddziały przeciwpancerne.

5. Wojny lokalne potwierdzają, że użycie wojsk powietrznodesantowych jest możliwe wówczas, gdy na kierunku ich działania uzyska się panowanie w powietrzu, a wojskom tym zapewni się wsparcie lotnicze.

6. Dobre efekty w użyciu wojsk powietrznodesantowych osiąga się wybierając na czas desantowania późne godziny wieczorne lub nocne.

7. W ewentualnej przyszłej wojnie wojska powietrznodesantowe dzięki wykorzystaniu samolotów i śmigłowców transportowych są w stanie w krótkim czasie zająć obiekty i obszary obezwładnione bronią jądrową. Wojska te w dalszym ciągu będą wykorzystywane do wykonywania zadań o znaczeniu taktyczno-operacyjnym we współdziałaniu ze związkami pancernymi i lotnictwem.

4. WŁAŚCIWOŚCI UŻYCIA LOTNICTWA

Lotnictwo obok wojsk lądowych wywierało poważny wpływ na ogólny przebieg i rezultaty działań wojennych w wojnach lokalnych. Walka o panowanie w powietrzu jest bowiem jednym z głównych elementów walki o inicjatywę. Jednak sukcesy w walce osiąga się dzięki współdziałaniu wszystkich rodzajów wojsk i służb. Wojska lądowe nie mogą wygrać wojny bez współdziałania z innymi rodzajami wojsk a szczególnie z lotnictwem. Lotnictwo samodzielnie również nie jest w stanie odnieść zwycięstwa w wojnie.

W działaniach wojennych w Korei Amerykanie zaangażowali swoje główne siły lotnictwa strefy Oceanu Spokojnego, dążąc nimi w pierwszej fazie działań wojennych, przede wszystkim do wywalczenia panowania w powietrzu i zatrzymania ofensywy sił ludowych. Lotnictwo wykonywało uderzenia na lotniska północno-koreańskie, niszczyło linie komunikacyjne dążąc do odcięcia wojsk do zaopatrzenia oraz wspierało w sposób bezpośredni działania obronne wojsk amerykańskich i południowo-koreańskich. Samoloty bombowe, myśliwsko-bombowe często zastępowały artylerię niszcząc znaczne ilości sprzętu i siły żywej przeciwnika. Z chwilą rozpoczęcia ofensywy przez wojska południowo-koreańskie, działanie lotnictwa skierowane było na bezpośrednie wsparcie wojsk lądowych. W realizacji tego zadania brały udział samoloty lotnictwa strategicznego, taktycznego oraz samoloty myśliwsko-bombowe i myśliwskie. Od połowy 1951 roku, kiedy nastąpiła stabilizacja frontu, lotnictwo amerykańskie otrzymało zadanie

samodzielnego kontynuowania wojny. Działalność lotnictwa miała charakter strategicznej ofensywy powietrznej, chodziło przede wszystkim o wywalczenie korzystnych warunków do zawarcia ewentualnego rozejmu.^{15/}

Użycie lotnictwa w głównej mierze do prowadzenia samodzielnej wojny powietrznej w skali strategicznej, w małym zaś stopniu do wsparcia działań wojsk lądowych wynikało przede wszystkim z poglądów amerykańskich o decydującej roli lotnictwa w działaniach samodzielnych. Uważano, że podczas ustabilizowanego frontu bardziej korzystne jest skierowanie wysiłku lotnictwa do oddziaływania na obiekty o kluczowym znaczeniu ekonomicznym i militarnym na zapleczu tzn. izolację rejonu działań, niż wsparcie działań wojsk lądowych.^{16/} Pogląd ten wynikał również z tego, że nie było dobrze dopracowane współdziałanie lotnictwa z wojskami lądowymi. Podczas bombardowania celów przez lotnictwo w strefie taktycznej miały miejsce częste przypadki rażenia wojsk własnych.

Działalność lotnictwa wykazała, że nie można kierować jego działań tylko na jedno określone zadanie wykonywane przez długi okres czasu nie wykonując w tym czasie innych ważnych zadań np: wsparcie działań wojsk lądowych. Jak również to, że nie można prowadzić wojny jednym rodzajem sił zbrojnych, bez udziału i współdziałania z innymi rodzajami wojsk i służb.

Wojna w Korei charakteryzowała się tym, że po raz pierwszy na szeroką skalę użyto samoloty o napędzie odrzutowam, a to przyczyniało się do zdobywanie wielu nowych doświadczeń w ich użyciu. Korea była również poligonem doświadczalnym w użyciu nowych środków rażenia jak pociski rakietowe, bomby sterowane, środki chemiczne i bakteriologiczne. W Korei został doświadczalnie sprawdzony nowy środek powietrzny - śmigłowiec.

15/ Jerzy Jaworski. Niektóre problemy i właściwości użycia lotnictwa w konfliktach zbrojnych po drugiej wojnie światowej. ASG WP Warszawa 1979, s. 11-12.

16/ Przegląd Informacyjny nr 7. ASG WP, Warszawa 1961, s. 132.

W wojnie wietnamskiej, w tzw. okresie francuskim lotnictwo było skutecznym i niezastąpionym środkiem do zwalczania partyzantki. Wywarło ono poważny wpływ na przebieg wojny jako całości. Przede wszystkim działalność lotnictwa ułatwiała dowództwu francuskiemu swobodę manewru oraz uzyskanie przewagi w ruchliwości strategiczno-operacyjnej. Lotnictwo było wszechstronnie wykorzystywane co pozwoliło wpływać na przebieg poszczególnych akcji zarówno obronnych jak i zaczepnych. Używanie lotnictwa w krytycznym czasie i w określonym miejscu w sposób radykalny i szybki, zmieniało układ sił na korzyść wojsk francuskich. Największe efekty osiągało lotnictwo podczas wykorzystywania go do wsparcia wojsk lądowych.^{17/}

W amerykańskim okresie wojny wietnamskiej lotnictwo odegrało bardzo poważną rolę. Było ono niezastąpionym środkiem walki. Wojna wietnamska charakteryzowała się tym, że Stany Zjednoczone zaangażowały w niej wszystkie rodzaje lotnictwa: lotnictwo taktyczne, lotnictwo VII Floty, lotnictwo piechoty morskiej oraz lotnictwo strategiczne. Charakter wojny i specyficzne warunki klimatyczno-geograficzne spowodowały bardzo istotne zmiany w zakresie zadań wykonywanych przez lotnictwo. W zależności od sposobów prowadzenia działań bojowych w Wietnamie Południowym lotnictwo wykonywało następujące główne zadania:

- rozpoznanie powietrzne;
- wsparcie działań wojsk lądowych;
- terroryzowanie ludności cywilnej zamieszkującej tereny opanowane przez partyzantów;
- zabezpieczenie transportu powietrznego.

Trudno dostępny teren w dużej mierze ograniczał działania wojsk lądowych. Dlatego też lotnictwo przyjęło na siebie poważną część zadań wykonywanych normalnie przez artylerię i broń pancerną, oraz znaczną część

^{17/} Zapolski Stanisław. Doświadczenia z wojny wietnamskiej 1946 r. 1954, WAP, Warszawa 1970, s. 27-31.

zadań związanych z transportem ludzi i sprzętu, dowozu zaopatrzenia, ewakuacji rannych itp.

Zaangażowanie w wojnie dużej ilości samolotów wykazało, że należy mieć wcześniej dobrze przygotowane bazy lotnicze, oraz odpowiednią ich lokację. Ich rozmieszczenie musi odpowiadać wymaganiom w zakresie użycia lotnictwa oraz zapewniać dogodne warunki dowozu sprzętu i zaopatrzenia.

Działalność lotnictwa amerykańskiego przeciwko Demokratycznej Republice Wietnamu miała odmienny charakter niż w Wietnamie Południowym. Sprowadzała się w większości do bombardowań strategicznych. Choć już i w Wietnamie Południowym stosowano taktykę "spalonej ziemi" używając ciężkie bombowce strategiczne B-52 do tak zwanych "nalotów dywanowych".

Działalność lotnictwa przeciwko DRW zasługuje na uwagę z dwóch powodów.

próbę

Po pierwsze, stanowiło nieudaną wygraną wojny przy pomocy samego lotnictwa, oraz po drugie, że w czasie wojny lotnictwo amerykańskie musiało często stosować nowe sposoby działania. Samoloty maśliwsko-bombowe ze względu na dużą skuteczność środków OPL zaniechały ataków z małych wysokości, przechodząc na wykonywanie uderzeń ze średnich wysokości. W celu ochrony przed środkami OPL /wietnamczycy zwalczali samoloty począwszy od ognia broni ręcznej aż do 100 mm dział/ i zmniejszenie strat w czasie ataku bombowego stosowano następującą taktykę. Samoloty dolatywały na wysokości 1700 m, a przed celem wznosiły się na wysokość 3000-4000 m i wykonywały uderzenia z lotu nurkowego, zwalniając bomby z wysokości 1700 m, po czym oddalały się na wysokości 1200 m.^{18/}

Lotnictwo amerykańskie w czasie wojny wietnamskiej oprócz klasycznych środków rażenia powszechnie stosowało bomby napalmowe oraz środki rażenia chemiczne i biologiczne.

18/ Przegląd Informacyjny nr 4, ASG WP, Warszawa 1968, s.90-92.

Zaangażowanie w wojnie wietnamskiej przez Amerykanów różnych rodzajów lotnictwa, spowodowało, że zostało ono przydzielone do wykonywania różnych zadań. Strategiczne lotnictwo bombowe wykorzystywane było do wykonywania zmasowanych nalotów bombowych szczególnie na rejony koncentracji sił FVN. Lotnictwo taktyczne prowadziło działanie przeciwko obiektom komunikacyjnym, wojskowym i cywilnym na terytorium DRW oraz wykonywało zadania bezpośredniego wsparcia sił lądowych na terytorium Wietnamu Południowego. Lotnictwo pokładowe sił morskich używane było głównie do wykonywania uderzeń na DRW. Lotnictwo sił lądowych wyposażone w śmigłowce i lekkie samoloty obserwacyjno-łącznikowe wykorzystywane były do szybkich przerzutów pododdziałów do rejonów działań bojowych, osłony i wsparcia desantów.

W czasie prowadzenia działań wojennych doskonalone samoloty zwiększając skuteczność broni pokładowej, wprowadzane nowe rodzaje bomb odłamkowych oraz niekierowane pociski rakietowe. W celu osłony samolotów i śmigłowców przed bronią przeciwlotniczą, a szczególnie bronią piechoty wprowadzono ich opancerzenia.

Właściwości użycia lotnictwa w wojnach na Bliskim Wschodzie można przedstawić na przykładzie wojny 1956, 1967 i 1973 roku.

W wojnach 1956 roku Izrael i interweniujące siły francusko-angielskie dysponowały trzy i półkrotną przewagą w lotnictwie. Izrael, Francja i Anglia użyły 680 samolotów bojowych a Egipt około 200-250. ^{19/} Tę niekorzystną sytuację dla Egiptu pogłębiło niewłaściwe rozmieszczenie lotnisk w delcie Nilu i rejonie Kanału Sueskiego /duża odległość od granicy z Izraelem/ oraz dokładna znajomość ich lokalizacji przez Anglików i Francuzów.

Cechą charakterystyczną użycia lotnictwa przez Izrael było to, że od początku działań wojennych widoczne było skoncentrowanie głównego wy-

19/Edward Wójcik. Konflikt blisko-wschodni. MON, Warszawa 1975. s. 130.

siłku na bezpośrednim wsparciu nacierających wojsk. Lotnictwo izraelskie nie podjęło podstawowego zadania sił powietrznych polegającego na wywalczeniu panowania w powietrzu, co jest konieczne do powodzenia działań przez wojska lądowe. Wynikało to ze współdziałania sił izraelskich z francusko-brytyjskimi. Lotnictwo francusko-brytyjskie weszło do działań w trzecim dniu wojny, koncentrując swój wysiłek na wywalczenie panowania w powietrzu i wykonywaniu nalotów terrorystycznych. W celu wyeliminowania z walki lotnictwa egipskiego Brytyjczycy wykonali na lotniska egipskie naloty dywanowe lotnictwem bombowym, a Francuzi użyli samolotów myśliwsko-bombowych. W wyniku tego uderzenia w czwartym dniu wojny lotnictwo arabskie zostało wyeliminowane z walki. Na lotniskach zniszczono około 100 samolotów, pozostałe Egipt przebazował do innych krajów arabskich. Wyeliminowanie lotnictwa egipskiego z walki i zdobycie panowania w powietrzu pozwoliło państwom biorącym udział w agresji na swobodne kontynuowanie działań lądowych, co przesądziło o zwycięstwie państw-agresorów.

Trzecia wojna izraelsko-arabska /1967 rok/ składała się z dwóch etapów. Pierwszy etap działań, to operacje powietrzne w celu zniszczenia lotnictwa ZRA, Jordani i Syrii i zdobycie panowania w powietrzu. Na lądzie w tym etapie wykonane główne uderzenie na wojska egipskie na Synaju. Drugi etap to działania wojenne na froncie jordańskim i syryjskim.

Szczególną właściwością działań wojennych przeprowadzonych przez Izrael było zniszczenie w pierwszym dniu wojny sił powietrznych ZRA, Jordani i Syrii i zapewnienie sobie panowania w powietrzu.

Operacja powietrzna rozpoczęła się zmasowanym nalotem izraelskich samolotów na 10 głównych baz lotniczych ZRA oraz na ważniejsze lotniska i stacje radiolokacyjne. W wyniku tego nalotu trwającego trzy godziny lotnictwo ZRA straciło ponad 2/3 samolotów oraz został zdeorganizowany jego cały system dowodzenia, wykrywania i naprowadzania. W tym czasie lotnictwo Jordani i Syrii nie podjęło działań odwetowych. Lotnictwo Izraela

Jeszcze tego samego dnia w godzinach popołudniowych dokonuje zmasowanego nalotu na lotniska Syrii i Jordanii w wyniku którego zasadnicze siły powietrzne tych państw zostają zniszczone. Aby całkowicie wyeliminować lotnictwo państw arabskich, lotnictwo izraelskie wykonuje trzeci zmasowany nalot /w późnych godzinach popołudniowych/ na 23 bazy lotnicze państw arabskich atakowane już tego dnia, niszcząc ocalałe samoloty i urządzenia lotnisk.^{20/}

Ogółem państwa arabskie straciły 451 samolotów i śmigłowców z tego 390 samolotów bojowych. Straty Izraela w tym czasie wynosiły według danych arabskich około 70 samolotów, /według danych izraelskich - 20/. Lotnictwo izraelskie poniosło straty głównie od artylerii przeciwlotniczej.^{21/}

Nowym elementem w użyciu izraelskich sił powietrznych był zakres wykorzystania samolotów i natężenie ich działań, Izraelskie siły powietrzne liczące około 350-400 samolotów bojowych wykonały w pierwszym dniu wojny około 3000 lotów bojowych. Każdy samolot musiał więc startować około 7-8 razy w ciągu doby. Lotnictwo izraelskie niezbyt liczebne przy takim natężeniu lotów wykonało uderzenie o bardzo dużej sile. Aby tego dokonać, przy stosowaniu obowiązującej w państwach zachodnich zasadzie 2-3 wyloty na dobę, Izrael musiałby posiadać około 1000-1500 samolotów.

Sukces Izraela w wyeliminowaniu lotnictwa państw arabskich z walki polegał między innymi na:

- dokładnym rozpoznaniu obiektów uderzeń;
- stworzeniu parasola elektronicznego przez amerykańską VI Flotę i pełna gotowość jej lotnictwa do prawdopodobnego uderzenia na kraje arabskie;
- pełne zaskoczenie państw arabskich;
- brak inicjatywy ze strony Syrii i Jordanii w pierwszych godzinach wojny;

20/ Edward Wójcik, op.cit. s.224.

21/ Tamże, s. 226.

- stosowanie odpowiedniej taktyki do niszczenia samolotów na lotniskach;

Po zapewnieniu panowania w powietrzu lotnictwo izraelskie cały swój wysiłek skierowało na wsparcie działań wojsk lądowych, oraz izolacji rejonu działań bojowych, polegających na niszczeniu odwodów, środków zaopatrzenia i dróg w głębi. Na wykonanie tych zadań przypadło co najmniej 2/3 wszystkich wylotów samolotów bojowych.^{22/}

Decydujący wpływ na przebieg działań na lądzie miało wsparcie lotnicze wojsk lądowych. Umożliwiło uzyskanie wysokiego tempa działań wojsk pancernych oraz przyczyniło się do zatrzymania i rozbicia przeciwuderzeń egipskich jednostek pancernych.

W czwartej wojnie izraelsko-arabskiej 1973 roku lotnictwo walczą - cych stron nie odegrało tak poważnej roli jak w poprzedniej wojnie. Państwa arabskie po ciężkich doświadczeniach wojny 1967 roku wzmocniły swoje siły powietrzne wyposażając je w nowoczesny sprzęt. Na dzień 6 października stan liczebny ARE i Syrii wynosił 940 samolotów co w porównaniu do 525 samolotów Izraela dawało korzystny stosunek dla państw arabskich. Na uwagę zasługuje również lepsze wykształcenie pilotów arabskich, chociaż ustępowało ono wykształceniu pilotów lotnictwa izraelskiego.^{23/}

Działalność lotnictwa w wojnie październikowej miała inny charakter niż w wojnie 1967 roku. Lotnictwo przede wszystkim nie stanowiło rozstrzygającej siły. Państwa arabskie mimo posiadanej przewagi ilościowej nie potrafiły zdecydowanie wywalczyć panowania w powietrzu. Na uwagę zasługuje fakt, że państwa arabskie rozbudowały system obrony przeciwlotniczej, który lotnictwu izraelskiemu zaczął zadawać duże straty. Lotnictwo izraelskie w pierwszym okresie wojny dążyć do zniszczenia lotnictwa syryjskiego, oraz obezwładnienia zaplecza stosowało taktykę zmasowanych nalotów.

22/ Edward Wójcik, op.cit. s. 291.

23/ Edward Wójcik, op.cit., s. 367-372.

Zamiar ten nie został w pełni zrealizowany, dzięki silnej obronie przeciwlotniczej, która zadawała duże straty lotnictwu izraelskiemu. Lotnictwo izraelskie na froncie syryjskim zdoobyło lokalne panowanie w powietrzu co przyczyniło się do opanowania przez Izrael części terytorium Syrii.

Na froncie synajskim ze względu na silną obronę przeciwlotniczą ZRA lotnictwu izraelskiemu nie udało się uderzenie na egipskie lotniska. Dowództwo wojsk izraelskich w zaistniałej sytuacji zastosowało ciekawe posunięcie w celu wyeliminowania obrony przeciwlotniczej i zdobycia lokalnego panowania w powietrzu. Do tego celu zostały użyte wojska lądowe, które utorowały lotnictwu drogę w systemie obrony powietrznej. Błyskawiczne uderzenie wojsk pancernych połączone z działaniem desantów taktycznych oraz grup dywersyjnych po zachodniej stronie Kanału Sueskiego dokonało wyłomu w systemie naziemnej i powietrznej obrony na kierunku Jeziora Gorzkiego. Nastąpił tu ciekawy przykład, polegający na tym, że działania wojsk lądowych niszcząc środki przeciwlotnicze ułatwiły działalność lotnictwu.

Działalność lotnictwa państw arabskich ograniczyła się do wsparcia i osłony wojsk na polu walki oraz zadań rozpoznawczych. Nie podjęto żadnych akcji w celu zniszczenia lotnictwa izraelskiego na lotniskach oraz działań na obiekty położone w głębi operacyjnej.^{24/}

Mówiąc o właściwościach użycia lotnictwa w wojnach lokalnych należy wspomnieć o działaniach lotnictwa podczas agresji Izraela na Liban w czerwcu 1982 roku. Izrael w agresji tej wyznaczył szczególne zadania dla sił powietrznych. Na dwa dni przed rozpoczęciem działań lądowych lotnictwo wykonało uderzenia na punkty oporu i obozy Palestyńczyków. Naprowadzanie pilotów na cele odbywało się w okrętów amerykańskich VI Floty. W trzecim dniu agresji samoloty izraelskie przeprowadziły atak i zniaczyły

24/ Edward Wójcik, op.cit., s. 405-406.

osiem dywizjonów syryjskich rakiet przeciwlotniczych. W wyniku tego uderzenia system obrony przeciwlotniczej w dolinie Bekaa został rozbity. Na powodzenie lotnictwa izraelskiego złożyło się dokładne rozpoznanie rejonu stanowisk startowych wyrzutni i rozmieszczenia stacji radiolokacyjnych, korzystnie z amerykańskiego systemu rozpoznania satelitarnego, zastosowanie amerykańskiej metody niszczenia raketowego systemu OPL przy pomocy samolotów bezpilotowych, zakłócenie syryjskich stacji radiolokacyjnych i systemów łączności przez odpowiednio przygotowane samoloty z urządzeniami zakłócającymi oraz użycie do niszczenia raketowego systemu OPL telewizyjnie kierowanych pocisków. Po zniszczeniu syryjskiej obrony przeciwlotniczej nad doliną Bekaa doszło do największej w historii wojen izraelsko-arabskich bitwy powietrznej w wyniku której zestrzelono według danych izraelskich 29 samolotów syryjskich nie tracąc własnych, /według danych syryjskich zestrzelono 26 samolotów izraelskich przy własnych stratach 16 samolotów/. Na sukces pilotów izraelskich złożyło się ciągle i skuteczne rozpoznanie sytuacji powietrznej oraz wysokie umiejętności pilotów izraelskich. W wyniku rozbicia syryjskiego systemu OPL oraz zestrzelenie dużej liczby samolotów syryjskich lotnictwo Izraela zdobyło pełne panowanie w powietrzu nad Libanem.

Właściwości użycia lotnictwa w wojnach lokalnych pozwalają wyciągnąć szereg wniosków.

1. Jak pokazują doświadczenia wojen lokalnych walka o panowanie w powietrzu jest w dalszym ciągu jednym z ważnych etapów prowadzenia wojny. Jej wynik zależy od wielu czynników. Może być rozstrzygnięta w krótkim czasie w wyniku zaskakującego uderzenia na lotniska przeciwnika. W wypadku posiadania jednak przez niego silnej obrony przeciwlotniczej, rozśrodkowania lotnictwa i dobrego zabezpieczenia samolotów na lotniskach, walka ta wymagać będzie dużego wysiłku i różnych sposobów działania. Zależać będzie również od należytego zorganizowania rozpoznania zamiarów przeciwnika.

2. Rola lotnictwa na współczesnym polu walki pozostaje nadal duża. Działania lotnictwa przyczyniają się do powodzenia działań wojsk lądowych. Następuje to wówczas, gdy współdziałanie lotnictwa z wojskami lądowymi jest odpowiednio zaplanowane i utrzymano. Szczególnego znaczenia nabiera wsparcie wojsk lądowych.

3. Przy słabej obronie powietrznej istnieje możliwość osiągnięcia dużego natężenia działań lotnictwa. W wypadku silnej obrony powietrznej następuje dąże wyczerpanie fizycznopsychiczne personelu latającego oraz duże straty w samolotach co wywiera decydujący wpływ na natężenie działań lotnictwa.

4. Na skuteczność działań lotnictwa wpływ mają takie czynniki jak: dokładne rozpoznanie celów uderzeń, nieprzerwane prowadzenie rozpoznania radioelektronicznego, stosowanie zakłóceń środków radiolokacyjnych i łączności, szerokie stosowanie działań demonstracyjnych przy jednoczesnym skrytym działaniu grup uderzeniowych poza zasięgiem środków radiolokacyjnych /na małych wysokościach/.

5. Działalność lotnictwa w wojnach lokalnych, szczególnie w ostatnim okresie, wskazuje, że bardzo ważną sprawą jest pokonanie obrony przeciwlotniczej. Za najskuteczniejszą porę na pokonanie OPL jest noc, świt i zmierzch.

6. Doświadczenie o skutkach wojen lokalnych wskazują na wielką rolę lotnictwa uderzeniowego oraz lotnictwa wojsk lądowych. Należy sądzić, że w tym kierunku pójdzie rozwój lotnictwa.

7. Efekty użycia lotnictwa są największe przy zastosowaniu kierowanych rakiet i bomb, których celność i skuteczność jest bardzo wysoka.

Szczególnie przydatne są do rażenia małowymiarowych i ruchomych celów opancerzonych. Daje to możliwość, niszczenia czołgów i wozów piechoty.

8. Wojny lokalne dowodzą, że zwalczaniu samolotów oprócz środków przeciwlotniczych skuteczna jest broń piechoty i broń pokładowa wozów bojowych.

9. Wojny te jeszcze raz potwierdzają, że efekty w użyciu lotnictwa osiąga się nie tylko poprzez doskonały sprzęt bojowy, ale i dobrze przygotowanych i wyszkolonych pilotów. Piloci muszą być przygotowani do wykonywania zadań w różnych warunkach atmosferycznych i zmieniających się sytuacji na polu walki. Podczas wykonywania uderzeń muszą być przygotowani do przełamania silnej obrony przeciwlotniczej przeciwnika.

5. WŁASCIWOSCI WALKI RADIOELEKTRONICZNEJ

Wojny lokalne potwierdzały duże możliwości walki radioelektronicznej w dziedzinie dezorganizacji dowodzenia wojskami i kierowania ogniem, jej zdolność do istotnego wpływania na przebieg i wyniki działań bojowych. W wojnach tych walka radioelektroniczna polegała na niszczeniu ogniem środków radioelektronicznych, ich obez władnieniu różnymi zakłóceniami oraz szerokim stosowaniem dywersji radiowej, dezinformacji i pozoracji.)

W wojnie koreańskiej /1950-1953/ przedsięwzięcia WRE realizowano głównie w działaniach lotnictwa i w działaniach desantowych. Do prowadzenia WRE wykorzystywano środki rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych stosowane w drugiej wojnie światowej. Główny wysiłek skierowano na zakłócenie środków radiolokacyjnych obrony wybrzeża i obrony powietrznej Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej. W działaniach lotnictwa wykorzystywano środki rozpoznania i zakłóceń zainstalowane na samolotach B-29. Używano je jednak tylko przy wykonywaniu zmasowanych nalotów. Stosowano również dezinformację radiową /mylenie radiowe/, oraz maskowanie łączności radiowej. W ramach dezinformacji przekazywano znaczą ilość zawczasu przygotowanych fałszywych informacji. Umożliwiało to uzyskanie za skoczenia oraz wykonywanie skutecznych uderzeń siłami lotnictwa przy zmniejszonych własnych stratach.

W wojnie wietnamskiej /1964-1973/ wysiłek WRE skupiono głównie na prowadzeniu aktywnych działań radioelektronicznych na korzyść lotnictwa wykonującego uderzenia na wojska i obiekty naziemne. Amerykanie wykorzystywali zmodernizowane i unowocześnione po wojnie koreańskiej środki WRE.

W ramach walki radioelektronicznej stosowano rozpoznanie radioelektroniczne środków radioelektronicznych systemu obrony przeciwlotniczej DRW, niszczone ogniem naziemne statki radiolokacyjne wykorzystywane w systemie wykrywania celów powietrznych i powiadamiania oraz kierowania ogniem rakiet i artylerii przeciwlotniczej. Obezwładniano zakłóceniami łączność radiową dowodzenia i kierowania ogniem rakiet i artylerii przeciwlotniczej oraz środki radiolokacyjne obrony przeciwlotniczej. Prowadzono dywersję i dezinformację RE w sieciach radiowych wojsk obrony przeciwlotniczej.

Zastosowanie zakłóceń RE w działaniach lotnictwa amerykańskiego spowodowało 4-5 krotnie większe zużycie rakiet oraz pocisków artylerii przeciwlotniczej przez wojska DRW.

W działaniach wojsk lądowych stosowano przeważnie rozpoznanie radioelektroniczne.

Ze względu na charakter i właściwości działań i trudny teren nie stosowano zakłóceń i dywersji radiowej. Nieliczne próby kończyły się niepowodzeniem.

Przez cały okres wojny wietnamskiej ulepszano stosowane środki WRE, jak również taktykę ich użycia.

Wojska wietnamskie w ramach obrony przed środkami radioelektronicznymi nieprzyjaciela stosowały szereg przedsięwzięć, do których można zaliczyć: maskowanie radioelektroniczne, przeciwdziałanie techniczne środkom rozpoznania amerykańskiego lotnictwa, obronę przed zakłóceniami i rakietami naprowadzającymi się na źródło promieniowania elektromagnetycznego. Dużo uwagi poświęcono przestrzeganiu dyscypliny radiowej, prowadzeniu dezinformacji, częstym zmianom pozycji bojowych środków radioelektronicznych.^{25/}

W wojnach na Bliskim Wschodzie WRE stosowano w działaniach lotnictwa i wojsk lądowych. Na szczególną uwagę zasługuje użycie sił i środków walki

radioelektronicznej w wojnie 1967 roku. Znamienne jest to, że oprócz sił i środków WRE Izraela działały na jego korzyść siły i środki Stanów Zjednoczonych.

Izrael przygotowując agresję dokładnie rozpoznał siły i systemy radioelektroniczne państw arabskich. Rozpoznano głównie i zapasowe częstotliwości robocze łączności państwowej, dyplomatycznej i sił zbrojnych. Dzięki rozpoznaniu a następnie obezwładnieniu radioelektronicznym systemów dowodzenia wojsk arabskich, systemów rozpoznania radiolokacyjnego, systemów radiolokacyjnego wykrywania i naprowadzania rakiet oraz lotnictwa myśliwskiego udało się siłom zbrojnym Izraela odnieść zwycięstwo w krótkim czasie.

W wojnie 1967 roku Izrael stosował środki WRE zakłócające przede wszystkim łączność radiową oraz stację radiolokacyjną obrony przeciwlotniczej państw arabskich. Szeroko stosowana również była dywersja radiowa. W jej wyniku często udawało się wprowadzać pancerne oddziały arabskie do rejonów opanowanych przez wojska izraelskie.

Działania wojsk izraelskich aktywnie wspierały radioelektronicznie siły zbrojne Stanów Zjednoczonych wykonując zmasowane obezwładnienia dużą ilością sił i środków WRE VI Floty USA działającej na Morzu Śródziemnym. Urządzenia radioelektroniczne zainstalowane na specjalnych okrętach rozpoznawały, przechwytywały informacje, określały położenie celów i zakłócały stacje radiolokacyjne i radiowe w głąb całego terytorium państw arabskich.

Obezwładnienie radioelektroniczne odegrało istotną rolę w przebiegu operacji powietrznej przeciwko lotnictwu ZRA. W dużym stopniu wpłynęło na zniszczenie lotnictwa ZRA, co przyczyniło się do klęski arabskich wojsk lądowych na Synaju.

Obezwładnieniem radioelektronicznym zostały objęte również środki łączności pracujące w systemach dowodzenia arabskich sił lądowych. Dzia

łania te wpłynęły na prowadzenie i przebieg operacji na poszczególnych kierunkach.^{26/}

Stosowane w wojnie 1967 roku przez wojska izraelskie rozpoznanie i obezwładnianie zakłóceniami pracy radioelektronicznych systemów dowodzenia wojsk arabskich miało znaczny wpływ na rozwój sytuacji taktycznej i operacyjnej. Często decyzje dowódców arabskich z powodu zakłóceń łączności nie docierały do wykonawców lub docierały zniekształcone.

Najwięcej zakłóceń stosowano w krótkofalowych sieciach radiowych szczególnie w sieciach połączonego dowództwa sił zbrojnych krajów arabskich, oraz związków operacyjnych wojsk lądowych i systemów łączności radiowej obrony powietrznej.

Podczas wojny 1973 roku w zakresie walki radioelektronicznej wykorzystano doświadczenia w jej organizacji i prowadzeniu z poprzednich konfliktów. Do wojsk wprowadzono nowe typy środków rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych oraz dywersji i dezinformacji radiowej.

Z chwilą rozpoczęcia działań wojennych wojska arabskie szeroko prowadziły rozpoznanie radioelektroniczne, obezwładnianie radioelektroniczne za pomocą zakłóceń oraz dywersję radiową. Dużą uwagę zwrócono na obronę własnych sił i środków przed oddziaływaniem radioelektronicznym sił zbrojnych Izraela.

W oddziaływaniu radioelektronicznym szeroko stosowano zakłócenia środków i systemów radioelektronicznych, szczególną uwagę zwrócono na zakłócenia środków łączności radiowej izraelskiego lotnictwa myśliwskiego oraz stacji radiolokacyjnych izraelskiej przeciwlotniczej artylerii raketowej. Szczególnie aktywne działanie radioelektroniczne stosowano w pierwszych trzech dniach działań wojennych.

Zakłócenia łączności lotnictwa izraelskiego i artylerii były tak prowadzone, że często nie mogły one wykonać postawionych zadań bojowych.

26/ E. Wójcik, Konflikt blisko-wschodni, Wyd. MON, W-wa 1975, s. 248-252.

Jednak od czasu gdy wojska izraelskie przyjęły inicjatywę operacyjną, zaczęły również odnosić sukcesy w prowadzeniu walki radioelektronicznej. Szczególnie stosowanie zakłóceń radiowych i radiolokacyjnych pozwoliło na skuteczniejsze działanie własnego lotnictwa, skuteczniejsze działanie środków przeciwlotniczych, co przyczyniło się do sukcesów wojsk lądowych.

Do prowadzenia walki radioelektronicznej dobrze przygotowane przede wszystkim izraelskie siły powietrzne. Około 30% izraelskich samolotów bojowych, głównie typu F-4E, A-4E i Mirage-3C, wyposażone w amerykańskie środki rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych. Część samolotów wyposażono również w rakiety przeciwlotnicze ^{radiob} typu "Shricke". Pierwsze 130 stacji zakłócających oraz pokładowe urządzenia odbiorcze wczesnego ostrzeżenia przeznaczone dla lotnictwa, Amerykanie przekazali Izraelowi już w 1970 roku. W wyniku tego do rozpoczęcia wojny w 1973 roku, w składzie izraelskich sił powietrznych około 70 samolotów zostało uzbrojonych w środki WRE. W ich wyposażeniu znalazły się środki rozpoznania radioelektronicznego, stacje aktywnych zakłóceń, automatyczne urządzenia do zrzucania odbijaczy dipolowych oraz rakiety przeciwradiolokacyjne typu "Shricke". Samoloty typu F-4, wyposażone zostały w amerykańskie lotnicze rakiety kierowane z telewizyjnym systemem naprowadzania.^{27/}

W działaniach lotnictwa wykorzystano bezpilotowe samoloty WRE. Wykorzystywano je do zakłócenia systemów radiolokacyjnych środków obrony przeciwlotniczej. Do obezwładniania pracy naziemnych stacji radiolokacyjnych systemu obrony przeciwlotniczej oraz środków łączności radiowej wojsk lądowych wykorzystywano nadajniki zakłócające jednorazowego użycia.

Zasadniczym celem walki radioelektronicznej prowadzonej przez siły powietrzne Izraela było stworzenie korzystnych warunków do pokonania obrony powietrznej państw arabskich. Poza tym realizowano zadanie osłony i wsparcia radioelektronicznego.

Z prowadzonej walki radioelektronicznej w wojnach lokalnych można wyciągnąć następujące wnioski.

1. We wszystkich wojnach lokalnych dąży się w pierwszej kolejności do rozpoznania i obezwładnienia ogniem i zakłóceniami środków radioelektronicznych obrony powietrznej przeciwnika, skupiając główny wysiłek na niszczenie i radioelektrycznym obezwładnieniu stacji radiolokacyjnych systemu obrony powietrznej. Działanie to umożliwiając własnemu lotnictwu łatwiejsze wywalczenie panowania w powietrzu.

2. W obezwładnieniu środków radioelektronicznych obrony powietrznej przeciwnika stosowano działania polegające na niszczeniu tych środków rakietami i pociskami samonaprowadzającymi się na źródło promieniowania elektromagnetycznego. Stosowano zakłócenia ich pracy, dezinformację, pozorację radioelektroniczną oraz dywersję radiową.

3. Na dezorganizację systemów dowodzenia wojsk lądowych duży wpływ wywierało prowadzenie zakłóceń w krótkofalowych sieciach radiowych tych wojsk, co szczególnie utrudniało organizację dowodzenia wojskami na szczeblach taktycznych, operacyjnych oraz strategicznych.

4. Zadania walki radioelektronicznej muszą być rozwiązywane w sposób kompleksowy. W działaniach tych muszą uczestniczyć wszystkie rodzaje wojsk. O osiągnięciu celu WRE decydują aktywne działania radioelektroniczne, skoordynowane z ogniem, prowadzone na głównych kierunkach uderzeń wojsk, w decydującym etapie działań bojowych i w stosunku do najważniejszych wykrytych obiektów radioelektronicznych przeciwnika.

5. Rozwój środków walki radioelektronicznej, skuteczność ich oddziaływania na różnorodne systemy dowodzenia i kierowania wojskami i środkami walki pozwala sądzić, że w przyszłych ewentualnych wojnach będą szeroko stosowane przez wojujące strony. Dlatego też w przygotowaniu wojsk do przyszłej wojny, należy podczas organizowania ćwiczeń szeroko stosować różnorodne przedsięwzięcia walki radioelektronicznej. Dowodzenia wojskami

i kierowanie środkami walki powinno odbywać się w złożonych sytuacjach zakłóceń. Jednocześnie należy podejmować przedsięwzięcie mające na celu doskonalenie w rozpoznawaniu zwalczaniu i dezorganizowaniu pracy różnych systemów dowodzenia wojskami i kierowaniu środkami walki przeciwnika, oraz organizować obronę analogicznych środków i systemów własnych wojsk.

Zakończenie

W świecie istnieją cały czas ogniska wojny a przejawem tego są prowadzone wojny lokalne. Wojny te są prowadzone w różnym interesie. W większości celem ich jest opanowanie określonego terytorium. W większości wojen lokalnych zaangażowane są Stany Zjednoczone, które dążą do posiadania wpływów w określonych rejonach świata. Wpływy te są związane z możliwością instalowania swoich baz wojskowych w najbardziej newralgicznych rejonach świata.

W wojnach lokalnych szeroko są wykorzystane wszystkie rodzaje broni zarówno w działaniach o znaczeniu taktycznym jak i operacyjnym. Przygotowanie działań wojennych, rozwijanie wojsk i ich koncentracja na wybranych kierunkach odbywa się skrycie i w zaskoczeniu. Szczególne znaczenie należy przypisać walce o panowanie w powietrzu oraz walce radioelektronicznej, w której dąży się do dezorganizacji systemu dowodzenia, kierowania ogniem i zabezpieczenia tyłowego.

Wojny lokalne mimo, że stosowano w nich tylko konwencjonalnie środki rażenia wykazują na coraz większą ich skuteczność, a szczególnie przy kompleksowym ich wykorzystaniu.

Wojny te są swoistym poligonem doświadczalnym, na którym w sposób najbardziej praktyczny sprawdza się założenia i teorie myśli wojskowej. Jest ona również sprawdzaniem ludzi i sprzętu. Sprzęt sprawdza się pod względem jego wykorzystania w warunkach wzajemnego oddziaływania nieprzyjaciela. Ludzie są sprawdzani pod względem znajomości zastosowania zasad prowadzenia wojny, operacji czy bitwy w warunkach rzeczywistego pola walki. Sprawdzane są całe organizmy państwowe pod względem ich przygotowania

do wojny, są sprawdzani dowódcy jak i całe zespoły ludzkie w zakresie przygotowania do wojny jak i jej prowadzenia. Wojny te wykazują, że sukcesy osiągają wojska nie tylko wyposażone w najbardziej nowoczesny sprzęt techniczny ale i umiejące się nim odpowiednio posługiwać. Na wielką uwagę zasługują również morale wojska, które obok inicjatywy i zaskoczenia, mają duży wpływ na odniesienie zwycięstwa.

Wojny te wykazują, że przestrzeganie w działaniach zasad strategii i sztuki operacyjnej przyczynia się do zwycięstwa, nie przestrzeganie ich prowadzi do klęski. Siły zbrojne każdego państwa muszą znajdować się w odpowiednim stopniu gotowości bojowej. Nieprzestrzeganie tej zasady może doprowadzić do przegrania wojny już w pierwszych dniach jej prowadzenia. Wielką rolę we współczesnych wojnach lokalnych odgrywało zaskoczenie, maskowanie, rozpoznanie oraz stosowanie środków walki radioelektronicznej.

Wojny lokalne dowodzą, że w wojnie konwencjonalnej główną siłą uderzeniową są wojska lądowe. One w ostateczności decydują o wygranej wojnie. Jednocześnie widać wielką rolę lotnictwa, a przede wszystkim jego znaczenie w wywalczeniu panowania w powietrzu oraz wsparcia wojsk lądowych.

Z oceny tych wojen wynika wniosek, że żadne wojska samodzielnie nie są w stanie wygrać wojny. Zwycięstwo jest osiągnięte we współdziałaniu wszystkich rodzajów wojsk i służb. W wojnach lokalnych na uwagę zasługuje współdziałanie wojsk lądowych /szczególnie wojsk pancernych/ z lotnictwem i wojskami powietrznodesantowymi. Zastosowanie nowoczesnych środków walki radioelektronicznej ma ogromny wpływ na prowadzenie wojny. Rozpoznanie systemów radioelektronicznych przeciwnika i ich zakłócenie poważnie wpływa na organizację kierowania obronnością państwa, na dowodzenie wojskami oraz wykorzystanie nowoczesnego sprzętu /samolotów, rakiet/.

Dążeniem wszystkich państw postępowych jest niedopuszczenie aby wojna lokalna przekształciła się w wojnę światową. Jak dotychczas wojny te kończą się porozumieniem narodowym. Jest to wielka zasługa ZSRR i jego pokojowej misji w świecie, jak i innych państw dążących do utrwalenia pokoju. Wśród tych państw odpowiednią rolę odgrywa Polska.

Bibliografia

1. Jaworski J., Niektóre problemy i właściwości użycia lotnictwa w konfliktach zbrojnych po drugiej wojnie światowej, ASG WP, Warszawa 1979.
2. Kaczmarek J., Hipotetyczny charakter ewentualnej współczesnej wojny, ASG WP, Warszawa 1978.
3. Lokalny wojny, historia i sówremennost, MO ZSRR, Moskwa 1981.
4. Mała Encyklopedia Wojskowa, T. III, MON, Warszawa 1971.
5. Mucha L., Prawa wojny i walki zbrojnej, ASG WP, Warszawa 1978.
6. Nauka wojenna a system obrony państwa. cz.I, ASG WP, Warszawa 1977 .
7. Piekarski H., Walka radioelektroniczna, MON, Warszawa 1980.
8. Przegląd Informacyjny nr 4, ASG WP, Warszawa 1966.
9. Przegląd Informacyjny nr 7, ASG WP, Warszawa 1967.
10. Przegląd Informacyjny nr 5, ASG WP, Warszawa 1974.
11. Rozwój działań wojennych w Wietnamie /część VIII/. Zasadnicza technika bojowa sił powietrznych, lądowych i morskich, MON, W-wa 1968.
12. Wolny A., Węzłowe problemy użycia wojsk powietrznodesantowych i powietrznomanewrowych w wojnach w Korei, Wietnamie oraz na Bliskim Wschodzie, ASG WP, Warszawa 1979.
13. Wolny A., Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei, W-wa 1979.
14. Wojskowy przegląd zagraniczny 3/97/, Warszawa 1974.
15. Wojskowy przegląd zagraniczny 4/98/, Warszawa 1974.
16. Wojskowy przegląd zagraniczny 5/99/, Warszawa 1984.
17. Wójcik E., Konflikt bliskowschodni, MON, Warszawa 1975.
18. Wójcik E., Geneza i polityczno-militarne aspekty bliskowschodniego konfliktu izraelsko-arabskiego, TWWO, Warszawa 1974.
19. Wójcik E.,Czwarta wojna izraelsko-arabska, TWWO, Warszawa 1976.
20. Zapolski S.,Doświadczenia w wojny wietnamskiej 1946-1954,WAP,W-wa 1970.
21. Zбір podstawowych terminów z zakresu nauki i doktryny wojennej, ASG WP, Warszawa 1980.

